

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

3. Declaratur quænam sint illæ poenæ, quæ tam arcte cum peccato
coherent.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT TERTIVM.

Declaratur quanam sint illæ pœnæ quæ tam arctè cum peccato cohærent.

Sed quanam iniquis illa pœna est, quæ peccato tam adamantinis vinculis nexa cohæret? Hoc enim perturbat considerantes, quod videant pœnas illas, quas pœnæ solas vulgus pœnas putat. à peccato sæpè separari: videant etiam Deum non raro pœnam ignoscendo dimittere. Quomodo ergò nullo intervallo temporis peccatum & peccati pœna dividuntur? Nonne videmus infuturam vitam quorundam supplicia reservari? Vera, fateor, ista sunt; sed assertam ab Augustino veritatem nullo modo labefactare possunt. Nam quod ad illas pœnas attingit quæ servantur in posterum, manifestiores quidem & carnaliter sensui acerbiores, non solæ sunt, quibus peccata in hac vita etiam iam jam commissa puniuntur. Nunc enim occultere vindicat in intimis conscientiæ penetralibus Deus, ubi tantò gravior pœna est, quanto dolor interior, & amissi boni & æterni damnosior. In futuro verò sicut iudicij sui æquitàtem toti mundo patefaciet, ita conspicuis pœnis peccata vindicabit. Vnde Augustinus cum nullo momento peccati defectus esse docuisset, sine decore vindictæ suspitioni vulgi præveniendò mœderit, sed in futurum iudicium servatur ad manifestationem, atque ærrimum sensum miseria, quæ quid nunc oculis visum vindicatur. Et libro octavo de Genesi ad litteram huc respiciens, causamque cur præsentis vitæ pœna subinde vitæ pœna esse sentiat. Aliquando, inquit, amissi superius boni non sentiunt malum; cum habetur quod amittunt inferius bonum. Sed divina iustitia est, ut qui voluntate amittit quod amare debet, amittat eum dolore quod amavit, dum naturarum creator ubique laudetur.

Ad illud alterum verò, quo dicitur, Deum pro sua posse misericordiâ peccata dimittere, facilis responsio est: ipsam dimissionem non sine punitione pœnitenti tribui, quamvis mitiori, quam delicta mereantur. Sic enim iustitia & pax osculantur se, dum sibi occurrunt invicem suavitate unius, rigorem alius temperante. Quo fit, ut Augustinus quando peccatum omnino in punitum esse non potest tradit, duplicem puniendi modum suggerere solet, ab homine; & à Deo, & ita intellectam doctrinam suam esse verissimam. Audi sanctissimum Doctorem identidem hoc inculcantem: Quasi verò Deus impunita peccata esse permittat, etiam in eis quos a supplicio sempiterno remissione liberat peccatorum. Nullus quippe debita gravioris pœnæ accipit veniam, nisi qualemcumque est longe minorem quam debeat, solvetur pœnam: atque ita impartitur largitas misericordiâ, ut non relinquatur etiam iustitiâ disciplina. Nam & peccatum quod in aeternum videtur, habet pedesquam pœnam suam &c. Itaque ad hanc punitionem hominum sãdhortari solet, ut severitatem Dei punientis evadant: Non potest ut, non puniat peccatum Deus. Punendum est peccatum: si puniendum non esset, non peccatum esset. Præveni illam, non vis ut ipse puniat, tu puni, Convertite te ad puniendâ peccata tua, quia impunita esse peccata non possunt. Punendum ergò erit a te aut ab ipso. Et alibi: Prorsus aut puni, aut puniri. Puniri potest? Puniri tu. Nam & illud fecisti quod impunitum esse non potest. Et in Sermonibus de divitibus: Peccatum sine dubitatione puniendum est. Hoc debetur peccato, puniitio, damnatio. Punendum est peccatum aut à te aut ab ipso. Si puniatur a te, tunc puniatur sine te; si vero a te non puniatur, tunc puniatur. Ipse ergò peccati commissi dolor pœna peccati est. Quam obcausam dicit Augustinus; Nihil aliud agit quem veraciter pœnitent, nisi, ut, id quod mali fecerit impunitum esse non sinat.

Sed ut scrupuli nonnulli eximantur, qui circa peccati punitionem, sive ab homine pœnitente, sive à Deo vindicante ab ijs moveri possunt, qui difficulter tanti Doctores autoritati acquiescunt, nisi ratio ubique prævolet, & fidem extorqueat, opera pretium est ostendere quanam illæ occultissimæ pœnæ sint, quæ divini æquitatis iudicio anfractus cordium intimos pervadente, non possunt ab iniquitate separari, ut simul & pœnarum qualitas & ratio indivulsæ connexionis pateat. Inter illas igitur pœnas prima est, horror ac tortura conscientiæ: Cum enim sit tunda nequitia, & est testimonium condemnationis: semper enim præsumit sava perturbata conscientia. Cujus molestia quia sæpè peccati mortis causa fuit, ipsa intolerabilior moris & gravior dolor tunc: Inter omnes tribulationes, inquit sanctus Augustinus, animæ humana nulla est maior tribulatio quam conscientia delictorum. Et infra: Quocumque fugerit se, talem trahit post se, & quocumque talem traxerit se, cruciat se: sed à se sunt tribulationes, quæ inveniant hominem nimis. Acerbiores enim non sunt? Tanto sunt acerbiores, quanto sunt interioriores. Hanc autem esse peccati comitem individuum, indicat idem sanctus Doctor adversus Faustum, postquam peccati & pœnæ connexionem explicuerat, puniendūque naturalem rerum ordinem servari dixerat, si non ab anima certè à Deo: Vexant enim, inquit, peccata conscientiam, ipsique animo nocent, cum luce iustitiæ peccando privatur, etiam non consequantur dolores, qui vel corrigendū ingerunt, vel non correcti ultimum reservantur. Sed & illi dolores, inquit, multos deserunt dum vel obdormita callo nihil sentit conscientia, vel alijs delictis definita mens sibi etiam gratulatur. Sed nemo, cui mens est sana, non videt illam esse graviorē conscientia peccatricis pœnam. Non enim quia durum aliquid ideo rectum est, aut quia stupidum ideo sanum, illa quippe dolens

Handwritten marginal note in the left margin.

Et de lib. 8. de Genesi, 16.
Et de Genesi, 16.
Et de Genesi, 16.
Et de Genesi, 16.

893

doloris vacuitas & securitas de stupore conscientia non de sanitate nascitur. Stupor autem non minus in animo quam in corpore gravior doloribus ipsis morbus est. *Stupor non dolet*, inquit Augustinus, *amissis sensum doloris, tanto insanabilius, quanto peior.* Vnde de quodam qui pro superbia nihil timet, pro duritia conscientia nihil sentit. *Non te delectet*, inquit, *stupor eius non immortalitate indutus sed sensu exutus est.* Horror quippe cruciatuque formidantis conscientia, ultimus ad respiciendum stimulus relinquatur: qui si etiam tollitur, velut sensu ab aegrotante corpore sublato de sanitate desperatum est.

Altera poena vicina praecedenti, est animi hoc illuc sese volventis perpetua inquietudo. Hoc ipso enim quo ex summo suo bono animus labitur, quocunque se vertat, non invenit ubi requiescat pes ejus, nisi cum columba in Deum velut in arcam revertatur. Nascitur hoc ex immensitate capacitatis ejus, cui *explicenda cum non sufficiat nisi Deus*, sicut ex Augustino solus ante diximus, eum ex uno bono in aliud cum molestia volvi ac revolvi, torqueri ac retorqueri necessarium est, donec aeterna veritati haereat, cuius impleatur immensitate, cuius stabilitate firmetur. Vnde tritum illud Augusti: *Peccasti nos ad te & iniquum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Et illud praecelatum: *Va anima audaci, qua speravit, si a te recessisset se aliquid melius habituram. Versa & reversa in tergum & in latera, & in ventrem, & dura sunt omnia. Et tu solum requies.* Quod si quem sensus illius poenae forte deficiat, supplicio graviore premitur; quod miserum suis miseris dulciter implicatum etiam reditus ad Deum suum oblivisci facit: ex quo fit, ut neque de peccati medicina, hoc est dolore cogitet sed vel animi obtusione non dolere, vel etiam coecitate laetetur. Sed siue doleat siue non doleat, quorum alterutrum prorsus necessarium est, utrolibet modo verissimam illam Augustini doctrinam esse probat, peccati dedecus nunquam esse sine decore vindictae: *Quid est enim aliud dolere quam ad salutem vindicare peccatum? Quid non dolere, nisi ad perniciem vindicari?* Vnde rectissime pro sua doctrinae veritate Augustinus: *Nam & peccatum quod inultum*

*videtur habet pedissequam poenam suam, ut nemo de amisso nisi aut amaritudine doleat aut coecitate non doleat. Nisi forte & illam coecitatem quisquam poenam esse negaverit; quam si lucis internae amator esset, non solum aliquam, sed valde magnam poenam esse clamaret. Quam vero late pateat ista poena, quis nesciat, nisi quid sit interna coecitas, nescit? Hoc scio eam in omnibus esse peccatoribus quibus nondum est data poenitentia. Est enim comes individua cuiusconque illicitae cupiditatis, juxta illud Augustini: *Deus solus magnas, lege indefatigabilis**

commissa iniquitate vel coecitate laetetur, tanto poena est gravior, quanto est a salutis recuperatione remotior. Quis autem nesciat a receptione boni esse remotissimum qui de malo laetatur; vel profundissimam esse coecitatem hominum de coecitate gloriantium? Ecce quot & quam gravibus supplicis plectit peccata Deus, quae impunita esse putabantur.

Sed alia gravior & intimior & conjunctior peccati poena, est ipsa iactura summi boni. Nam quamvis nemo peccet nisi volens, nemo tamen sumum bonum nisi invitus amittit. Quis enim tantum bonum nollet, si fieri posset, una cum peccati iniquitate possidere? Sed quia libera voluntate ab eo avertitur bono, quod simul cum illo perverso motu haberi nequit, hinc fit ut secundum aliquid sit volens & nolens; & ita peccatum & poena peccati concurrant simul. Peccatum est enim velut ictus lethalis quo anima interficitur, iactura illius boni, veluti mors. Nam ut vita corporis est anima, ita vita animae Deus: quo praesente vivit, absente moritur. Ex quo fit ut mors animae non tam peccatum sit quam poena peccati, juxta illam illius poenae comminationem quae in corpore & anima suum effectum habuit, *Quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Quibus verbis Augustinus tam mortem spiritus ubi anima privatur Deo, quam corporis, ubi corpus privatur anima, Deum primis hominibus intente testatur. Ut ergo mors animae sit & iactura summi boni est poena peccati; & quidem tanta ut quamvis nihil omnino poenaliu suppliciorum sequeretur, necesse sit hominem quibuscunque aliis poenis siue jam dictis siue non dictis liberum, esse miserimum. Istam indivisam intimamque peccati poenam significavit Augustinus, quando dixit de creatura rationali. *Hoc adepto*

brata est, quo amisso misera est. Et de bono incommutabili quod est Deus, *Quod usque adeo bonum est eorum, ut sine illo misera esse necesse sit.* Nimirum quia hoc ipso quo illud amittitur bonum, etsi nulla alia poena sequi fingeretur, necesse est creaturam rationalem esse miseram, ideoque poenis obnoxiam. Cum enim hoc sit beatum esse, *Id quod est hominis optimum amare & habere*, quia hoc est summo bono frui, ut Augustinus tradit: hoc ipso quo illud vel non amat, vel non habet, non fruitur summo bono, & per hoc impossibile est beatum esse; proinde miserum. Neque enim inter illa duo in creatura rationali medium reperiri potest. Hanc ergo poenam praedictis testimonijs Augustinus indicare voluit, cum solam istius beatifici boni amissionem ad miseriam sufficere docet, quam alibi conjungit conscientiae cruciatibus: *Vexant enim peccata conscientiam ipsam, animo nocent, cum luce iustitiae peccando privatur, etiamsi non consequantur dolores &c.*

Hoc supplicium animi alio supplicio semper cumulat, & a peccato quamdiu peccatum est, separari nullo modo potest. Hoc ipso namque quo animus non quiescit in Deo, necesse

